

ELS CIENTÍFICS TENIM UNA RESPONSABILITAT SOCIAL AMB LA RECERCA QUE FEM

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador de genètica de la UB i divulgador de la ciència

La responsabilitat social

Cada dia es publiquen dotzenes de treballs científics, però només aquells que signifiquen un avenç considerable en un camp que generi interès, curiositat o preocupació reben cobertura mediàtica. Aquesta cobertura és indispensable perquè la societat participi d'aquests descobriments, i implica el reconeixement públic dels investigadors. Aquest reconeixement, al seu torn, incrementa l'prestigi professional, la qual cosa afavoreix l'obtenció de recursos per prosseguir la recerca i progressar professionalment, un aspecte important en un món de recursos limitats que promou la competitivitat.

AQUESTA COMPETITIVITAT FA que hom intenti destacar, per exemple incorporant frases impactants als articles que magnifiquin la importància o aplicabilitat del treball, sense caure en la falsedat. I també, com acaba d'analitzar un treball publicat a *Nature*, fa que sovint els investigadors joves se sentin pressionats a citar articles superflus dels senyors, atès que la transcendència d'un treball es mesura pel nombre de cites. Per què esmento tot això? Doncs perquè a vegades hi ha científics que van un pas més enllà i traspassen clarament la fonètica línia vermella que separa la lícita competitivitat de la irresponsabilitat, i aprofiten el potencial impacte de les seves troballes per comunicar els resultats de manera clarament exagerada

o esbiaixada, un fet que contribueix a generar desconfiança i malmet la credibilitat de la recerca. Darrerament n'hem tingut dos exemples.

FA UN MES UN CIENTÍFIC HOLANDEÀS va fer públic que el seu grup i un dels EUA havien mutat el virus de la grip aviar i havien obtingut una variant que, a diferència de la silvestre, s'encomana entre persones a través de l'aire. Aquest fet, sumat al fet que la seva mortalitat és propera al 50%, va encendre les alarmes de seguretat biològica i va donar arguments als abonats a les teories de la conspiració, que hi van veure un intent de les companyies farmacèutiques de mantenir els estocs de vacunes i fins i tot de voler escampar la malaltia. L'objectiu d'aquest treball, però, no era generar aquesta mutació concreta, sinó analitzar sistemàticament totes les mutacions que de forma natural es puguin produir en aquest virus per poder-nos-hi

Hi ha científics que van un pas més enllà i traspassen la línia vermella que separa la lícita competitivitat de la irresponsabilitat

anticipar. En van obtenir diverses de gran interès científic i mèdic, però aquest investigador, conegut dins el seu camp per les seves ànsies de protagonisme, va comunicar i remarcar a la premsa aquesta mutació sense seguir els camins científics establerts, que haurien permès realitzar totes les comprovacions oportunes i, sense faltar a la veritat, explicar de forma més global la importància d'aquest projecte.

TAMBÉ FA UNES SETMANES es van comunicar a la premsa els resultats preliminars d'un experiment que aparentment demostrava que els neutrins viatgen més ràpidament que la llum, la qual cosa hauria qüestionat alguns aspectes de la teoria de la relativitat d'Einstein. Es van omplir moltes pàgines i molts minuts de ràdio i televisió, però fa uns dies es va veure que aquesta mesura era errònia, deguda simplement a una connexió defectuosa entre dos cables. Alguns dels investigadors van preferir avançar la comunicació abans d'haver fet totes les comprovacions i rèpliques que el mètode científic requereix, per apuntar-se a l'èfimer carro de la fama. La pregunta, en ambdós casos, és clara. No podrien haver seguit els camins propis de la recerca científica abans de comunicar-ho a la premsa, de forma esbiaixada i exagerada? Els científics tenim una responsabilitat social amb la recerca que fem, i també amb la manera com la comuniquem.